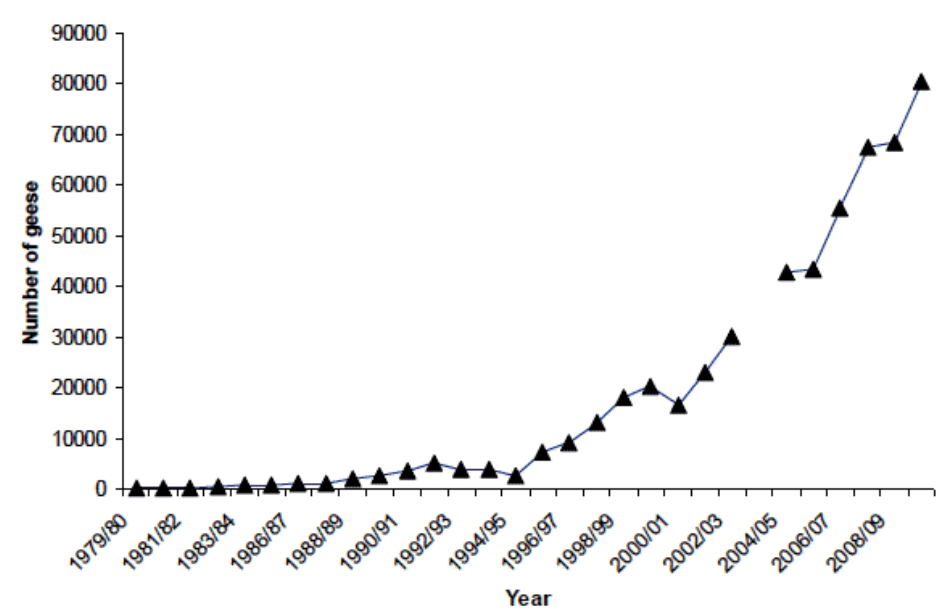

Í 2012 varð ásannað at hvørki veiða ella at prika hol á eggini gjørdi stórvegis mun. Fyrst í Juli tá gæsnar eru fjaðursárar og ungarnir enn ikki rættiliga floygdir, ber til at reka gæsnar í rætt. Hetta var gjørt sum eina roynd á Texel: 4.461 grágæs vórðu ríknar inn í ein "kontainara" og gassaðar við CO₂, meðan 2.200 vórðu sleptar aftur. Lítið hjálpti, tí 3 mánaðar seinni vórðu aftur taldar 4.220 grágæs á Texel.

Niðurstøðan av royndini var, at skal slíkt muna nakað, má tað verða gjørt á fleiri av oyggjunum samstundis, tí fuglarnir av grannaoyggjunum trekkja skjótt til har rásarúm er.

Veiða við byrsu

Nú stovnarnir av sjófugli leingi hava verið í einum drúgvum aldudali, hevur verið soltið hjá teimum, sum her hjá okkum hava hug at veiða við byrsu. Onkur hara, og hendinga vetrar-álka. Nakrir leita tí til Íslands at skjóta gæs, aðrir til Danmarkar at skjóta hjørt, ella til Noregs og Svøríkis at skjóta Elg. Mest verður tó helst veitt av "leirdúgvum", (og tað riggaði jú heilt væl á Bermuda). Síðan 1941 hava danir haft óføra góð hagtøl, sum neyvt

vísa hvat verður veitt av ymisku djóra- og fuglasløg-unum. Ætlar tú tær at veiða, skal tú hava eitt "Jagttegn", ella koyrikort til byrsu og/ella riflu. Fyrst skal tú standa eina roynd, og fyri síðan at fáa veiðiloyvið aftur ár um ár, skal tú í seinasta lagi 31. mars lata inn oyðublaðið, sum fylgir við veiðiloyvinum, og har siga gjølla frá hvat og hvussu nógv av hvørjum fugla- og/ella djóraslag tú hevur veitt og hvar.

Seinnu árinum hevur veiðan í Danmark, sambært "Jagt-udbytte ststistik" ligið um 2,6 milliónir fuglar og djór, av 23 ymiskum sløgum (legg til merkis, at eitt nú villgásasløgini, og somuleiðis mäsasløgini her verða uppgivin undir einum). Mest verður skotið av rádjórum, harum, revum, fasanum, dúgvum og villdunnum. Sum dømi kan nevast at 150.200 æður vórðu skotnar í Danmark í 1992, meðan "bert" 60.000 æður vórðu veiddar í 2008 og hetta árið 3.900 hiplingar. Í 2009 skutu danir 57.900 villgæs, og av hesum vóru 25-26.000 grágæs. Á landbúnaðarjörð ber til í Danmark at "regulera" (t.v.s. skjóta) grágæs í juni og juli. Íslendingar byrjaðu í 1995 við líknandi skipan sum

danir við veiðiloyvum, og hava nú óføra góð hagtøl, sum neyvt vísa hvat verður veitt av djóra- og fuglasløgum í Íslandi. Tey eru at finna undir "Statistics Iceland" á netinum. Í íslensku hagtøl-unum verður m.a. skilt millum hvørt gása- og mäsaslag, og tí hevur veiðimaðurin í Íslandi heili 32 fugla og djórasløg at velja ímullum, tá hann, við byrsu og ofta við vandum veiðihundi, fer á veiðuferð. Hjá okkum er áhugavert at síggja, at svartfuglurin eisini er minkaður í Íslandi. Sum dømi kunnu vit taka árinum 2000 og 2010:

	ár 2000	ár 2010
Lomvigi	66.567	24.646
Lundi	128.246	24.369
Ísl.lomvigi	16.572	7.153

Skotar síggja upp til hesa skipan í Íslandi, og eru farnir at kanna um tað ber til at fáa eina líknandi skipan at rigga í Skotlandi. Áttu vit ikki at gjørt sum skotar, og kanna hvussu skipanin í Íslandi við veiðiloyvum og hagtølum riggar og verður umsitin, og um hon kan lagast til okkara nógv smærru viðurskifti?

Eisini hevði verið áhuga-vert at kanna hvussu veiða við skotvápnum er skipað í Orkneyoyggjum. Og tað helst áðrenn vit í skundi gera onkra fyribils "ad-hoc" vápn- og veiðilóg. Okkara grágæs eru partur av einum serstøkum stovni, sum bert heldur til í Íslandi, Bretlandi/Írlandi og so nakað í Føroyum og í Noregi. Tí átti at borið til, at funnið eitt felags stev, at røkt hendan stovn "burðardygt", so hann kan verða eitt tilfeingi til gleði og gagn fyri tey mongu, heldur enn bert ein gleði fyri nøkur og ein sonn plága fyri onnur.

Í sjónvarpsrøðini um "Náttúru Íslands", sum er nevnd omanfyri, endar um-røðan av grágásini við hesum orðum (í umsetingini hjá Tóru Tórodsdóttur): " Vit mugu tí koma á frægari lag, at gagnnýta og friða gæsnar, og finna felags stev og sam-starv við tey lond, har hesir fuglar ferðast og búleikast".

Hvat er so til ráð at taka ?

1. Vit kunnu ikki bara lata standa til, halda gásina verða líka so heilaga, sum neytini í

India, og lata hana plága tey sum fáast við jørðina. Tað er at oyðsla við okkara góða tilfeingi.

2. Ikki ber til, eitt nú næsta summar, at fara at reka í rætt og gassa við CO₂ í kontain-arum, sum roynt varð á Texel. - Bæði synd og skomm og oyðsl av náttúruríkisdomi.

3. Heldur ikki er ráðiligt at fáa -eitt nú skótar -at leita eftir reiðrum við nálum at prika hol, ella stoyta olju á eggini. Tað vildi eisini verið at oyðsla við "Guds gávum" - (At prika hol á eggini varð tó gjørt nógv av tá canadagæs-nar blivu ov nógv á Sandi).

4. Dømið úr Orkneyoyggju-m, Hetlandi og hinum bret-sku oyggjunum, har stórt tal av gásam skal forkomast av vandum byrsumonnum, und-ir eftirliti av mynduleikum, er heldur ikki ein leistur, sum er hugaligur at fara undir.

5. Við okkara higartil held-ur "primitivu" byrsu-veiði-mentan er neyvan ráðiligt, uttan væl skipaðar veiði-reglur, at geva leyst at veiða grágæs, eitt nú sum í Íslandi frá 20.august til 15. mars.

6. Frægast man tó vera at skeita til Íslands, har bøndur vinna gylt av peningi við at selja "gásaveiðiloyvi" bæði til íslendingar og ikki minst til útlendingar. Nakað sum tá haruhagar verða seldir her.

7. Tað krevur tó, sum nevnt omanfyri, eina skipan við "koyrikorti til byrsu" og veiðiloyvi við oyðublaði, sum skal latast inn á hvørjum ári, um tú skal fáa loyvi aftur.

Hetta kan tykjast mongum sera møtumikið at fara undir, men er tó helst einasta gongda leið, um vit skulu fáa eina skilagóða og burðar-dygga veiðu av hesum fugli við góðum hagtølum, og sleppa undan ógvusligum tiltøkum, sum hjá grannunum sunnanfyri.

Og líka neyðugt verður tað sjálvandi, at hava væl skipaðar veiðireglur, tá svart-fuglur aftur fer at nørast kring landið um nøkur ár, og allir teir mongu skjótgang-andi lystbátarnir loysa frá landi.

Einastu veruligu hagtøl um veiðu (fiskiveiðan und-antikin), sum vit hava í Fø-royum, eru tøluni um grind, sum byrja longu í 1584. Frá 1709 eru tøluni nágreinilig og samanhangandi, og verða hildin at vera heimsins elstu veiðihagtøl. Síðan kundi Eyðfinn Magnussen í fjør (2012), siga okkum at helst omanfyri 7.000 harur vórðu skotnar í Føroyum hetta ár, og óiva dupult so mangar eitt miðal haruár. Nøkur tøl hava vit um fuglaveiðu, men einki samangangandi yvir longri tíðarskeið og fevnandi um alt landið.

Lat okkum tí nú seta sjøtul á, og fáa álítandi hagtøl um alla veiðu. Tað er frægastu amboðini vit hava, tá stovnar av veiðidjórum og -fuglum skulu umsitast "burðardygt".

Sum í øllum granna-londunum, má tó sjálvandi bera til hjá teimum, sum her hjá okkum nú verða illa plágaði av grágás, at fáa undantaksloyvi at skjóta gæs á dyrkaðum lendi.

Um onkur hevur hug at vita meira um hesi viðurskifti, er nógv at finna á netinum, eitt nú undir:

- Iceland goose hunting
- Managing geese
- Orkney goose management
- Greylag geese Shetland

